

dralibus, in quibus ætatem viginti quinque annorum requirit sess. xxiv, cap. 12 *De refor.*, in princ., ibi: « Nemo igitur deinceps ad dignitates quascunque, quibus animarum cura subest, promoveatur, nisi qui saltem vicesimum quintum suæ ætatis annum attigerit. » Ad cæteras vero minores dignitates in capitulo, quæ nullam habent curam animarum annexam, minor sufficit ætas viginti duo annorum. Concil. *Trident.*, *loc. cit.*: « Ad cæteras autem dignitates, vel personatus quibus animarum cura nulla subest, clerici alioquin idonei, etc., et *xxii annis non minores asciscantur*; » et hoc licet sermo sit de canonicatu, cui unita sit parochialis. *Barbos.*, in diet. conc., *loc. cit.*, in verb. et *xxii annis*. Cum vero hæc ætas sufficiens non sit ad omnia parochialia munera implenda, hinc merito per canonicas sanctiones statutum est, ut ad parochiam promotus, vel ad aliam dignitatem in collegiata vel capitulo, debeat infra annum ad sacerdotium quoque promoveri. Sic expresse de parochis in capite *Licet*, et in capite *Cum ex eo de elect. in sext.*; *Rebuf.*, tit. *De non promotis infra annum*, in princ.; *Azor.*, part. II, lib. VI, cap. 8, quæst. 2. De obtinentibus vero in cathedrali vel collegiata sæculari, vel regulari quascunque dignitates, vel beneficia annexum habentia sacerdotium, vel alium ordinem tradit concil. *Trident.*, sess. xxii, cap. 4, *De refor.*; *Clement. Ut ii de etat. et qualitat.*; *Navarr.*, *De etat. et qualitat.*, lib. I, consil. 45. De abbatibus et prælatis regularibus, ex non sacerdotibus forte promotis, in cap. *Cum in cunctis*, et cap. *Licet de electione*, in 6; *Layman.*, in cap. *Commissa de electione*, num. 3; *Navarr.*, *Comment. 3 De regularibus*, num. 23.

(36. Quod si ad parochias promoti negligent intra præfinitum tempus sacerdotium suscipere, ipso jure, nulla etiam præmissa interpellatione, parochia privati declarantur, a cit. c. *Licet de electione*. « Intra annum a sibi commissi regiminis tempore numerandum se faciat ad sacerdotium promoveri. Quod si intra idem tempus promotus non fuerit, ecclesia sibi commissæ, nulla etiam præmissa monitione, sit præsentis constitutionis auctoritate privatus. » Hic vero annus ex illo incipit tempore, quo regimen ecclesiæ commissum fuit rectori, ipsiusque pacificam nactus fuit possessionem, vel per eum stetit, quominus eam nancisceretur, dummodo non fuerit interea justo impedimento detentus. Cum enim pœnalis hæc constitutio sit, suum consequi effectum non debet, nisi termino præfinito penitus elapso. *Layman.*, in cap. *Commissa*, num. 2, et in *Theologia moralis*, lib. III, tract. 4, cap. 16, num. 12; *Azor.*, part. II, lib. VI, cap. 8, quæst. 10. Quod si quis malitiose ecclesiam parochialem recipiat animo tantum recipiendi unius anni fructus, et inde renuat sacerdos ordinari, tunc non modo ecclesia privatur, sed condemnatur insuper ad integros restituendos fructus, quos fraudulenter percepit, et non restituendo peccat mortali-

ter. *Castropal.*, part. II, tract. 13, dist. 14, part. VII, num. 6, quod extenditur etiam ad eos, qui cum dubio, vel conditionate cogitant suscipere infra annum sacerdotium. *Castrop.*, *loc. cit.*, num. 5; *Azor.*, part. II, lib. VI, cap. 9, quæst. 3; *Pass.*, cap. 23, num. 397 et 400. Ad hoc etiam tenetur pro indemnitate ecclesiæ, qui eam contulit personæ, quam non credebat ad hujusmodi ordinem promovendam. C. *Commissa de electione in 6*. Ab hac tamen lege exemptas declarat text. in c. *Statutum 22*, De electione in 6 « Collegiatis ecclesiis, etiamsi alias parochiales exstiterint, et assumptos ad earum regimen. » Item parochiales ecclesiæ dum in cathedrales eriguntur, decanatus, præpositura, archidiaconatus, ecclesiæ curatæ; parochia unita principaliter beneficio simplici, parochus non habens curam fori pœnitentialis, sed solum contentiosæ, parochus demum solum habitu, hoc est actu non habens parochianos. *Sanch.*, lib. II *Opus.*, cap. 2, dub. 22, n. 7 et 8; *Rebuf.*, *loc. cit.*, n. 24, 29 et 31; *Leuren.*, *For. benefical.*, part. I, quæst. 320, num. 1 et 4, cum seqq.; vide etiam apud eundem, *loc. cit.*, n. 2 et 3, ubi mirifice quæstionem expendit super restitutione fructuum, et casus distinguit, in quibus negligens, vel renuens suscipere sacerdotium mortaliter peccet, vel non, retinendo fructus indebite perceptos.

ADDITIONES EX ALIENA MANU.

(37. De qualitatibus, quas sacri canones in parochis requirunt, plene tractant canonistæ ad tit. *De vit. et honest. clericor.*, sed cum primis adundus est *Daniel Hannibal Fabrotus*, *De vit. et honest. clericor.* Confer etiam *Barbos.*, *De offic. et potest. parochi*, part. I, cap. 2, ubi plena manu totam hanc materiam sistit, quæ omnia sub examen revocare non lubet.

ARTICULUS II.

Parochus quoad ea, quæ concernunt ejus residentiam, præcedentiam et prædicationem.

SUMMARIUM.

1. Parochus tenetur de jure divino residere in parochia. — 2. Affertur ratio ex concilio Tridentino. — 3. Adducitur et solvitur objectio. — 4. Non est tamen explicite definitum a concilio Tridentino tanquam dogma fidei. — 5. Parochus residere tenetur, quamvis parochialem tenuerit habeat. — 6. Item parochus residere tenetur, etiamsi in parochia remanserint tantum tres, vel quatuor incolæ. — 7. Parochus, si duas habet ecclesias unitas, residere tenetur in digniore. Si vero non constet, quæ sit dignior, in frequentiori. Sed si una fuerit extra et altera intra urbem, residere debet in ea, quæ est intra. — 8. Unde, si populus dividatur, et una pars habitet in civitate, et altera extra, parochus residere debet in civitate. — 9. Imo parochus residere debet prope ecclesiam in civitate, licet major pars parochianorum longe habitet in oppidis, succurrendo illis, qui longe habitant secundum loci antiquam consuetudinem. — 10. Parochus habens parochiales duas unitas perpetuo invicem æque principaliter, et non unam alteri accessorie, ambasque pares, ita ut una non sit dignior et principalior altera, potest, in

qua maluerit, residere. — 11. Parochus habens legitimam dispensationem parochialem ecclesiam cum canonicatu, residere debet in parochiali. — 12. Unde parochus residens in parochiali, quæ non longe abest a collegiata, in qua canonicatum obtinet, diebus ferialibus ad ecclesiam collegiatam accedere, et in ea divinis inservire potest: dummodo omnibus diebus, et horis suis, et congruis parochiali inserviat, et nihil prorsus relinquat ex debito servitio ipsius parochialis. — 13. Parochus residere debet in loco, ubi sita est ecclesia parochialis, etiamsi ei esset datus coadjutor ratione infirmitatis. — 14. Parochus, qui non habet domum propriam in loco ubi residere tenetur, aliquam conducere debet. — 15. Parochus non excusatur, quin intra parochiam residere debeat, quamvis non adsit commoda domus parochialis, et sit magna aeris intemperies, et retineat capellanum in parochia, et ipse accedat singulis diebus festis. — 16. Parochus cogendus est habitare in domo ecclesiæ, vel si ecclesia eam non habeat, in propinquiori intra limites parochiæ; quod si non habitaverit, tenetur ad restitutionem fructuum, de quibus in *Decret. Tridentin.*, sess. xxii, cap. 7, *De reform.* — 17. Parochus, parochiali domo relicta, poterit in paterna, vel cognatorum domo intra fines parochiæ habitare, si in ea possit residentiam muneris satisfacere. Imo id poterit etiamsi talis domus sit extra fines parochiæ, dummodo parum distet. — 18. Parochus tenetur residere personaliter, nec satisfacit præcepto residentiam, suæque conscientiam, si totam curam relinquat capellano, nulla per se ipsum munia parochialia obeundo. — 19. Parochi cogendi sunt ad subeunda per se ipsos, et non per substitutos ea munia, ad quæ tenentur. Tolerandi autem, ut per substitutos suppleant in illis tantum casibus, in quibus expressis verbis canonum, et decretorum concilii, permissum est eis, ut per vicarios coadjutores possint officio suo fungi. — 20. Potest tamen parochus pro meliori cura animarum, atque officiorum parochialium executione, et aliqui sua quiete, unum, vel plures cooperatores habere; dummodo simul ipsemet parochus, cessante justo impedimento, aliqua etiam munia pastoralia, præsertim principaliora, personaliter præstare non intermittat. — 21. Parochi non possunt abesse a suis parochiis neque per duos menses ipsis a concilio concessos absque licentia episcopi; quamvis alii contrarium sentiant. — 22. At veritas nostræ conclusionis clare habetur ex verbis concilii, et ex declaratione sacræ congregationis ejusdem concilii. — 23. Imo ad hoc, ut parochi possint etiam per bimestre a concilio concessum abesse, non sufficit licentia petita, nisi etiam fuerit obtenta, et in scriptis data. — 24. Si autem parochus postulanti prælatus, seu episcopus renuerit licentiam concedere, posset haberi recursus ad superiorem illum prælati, seu episcopi, et, subsistente rationabili causa, posset idem superior compellere prælatum inferiorem ad eam licentiam concedendam. — 25. Occurrente tamen causa aliqua gravi, et necessaria subito abscedendi, tunc parochus, relicto idoneo vicario, discedere poterit absque præhabita licentia ordinarii, dummodo, cum primum poterit, certior ordinarius de tali suo discessu, atque necessitate urgente; nisi brevi sit reversurus. — 26. Parochus non potest abesse a sua parochia, etiam relicto in ea idoneo vicario approbato cum congrua mercede, ut doceat in civitate grammaticam, etiamsi non inveniretur alius idoneus ad legendum, et ipse singulis diebus festis ad suam ecclesiam accedere vellet. — 27. Parochus autem habens in civitate suam ecclesiam, potest inibi in publica universitate sacram Scripturam legere, ita tamen, ut cura animarum per ipsum exercenda nihil detrimenti patitur. — 28. Parochus ex alio loco oriundus, non potest propter intemperiem aeris extra parochiam habitare, quamvis in ea relinquat vicarium appro-

batum. — 29. Parochi tempore pestis residere omnino tenentur in suis parochialibus; possunt tamen per alium idoneum ministrare parochianis suis peste infectis sacramenta baptismi et pœnitentiæ; et si non resederint, contra eos procedendum est, servata forma c. 1, in fine sess. xxiii *De reform.* — 30. Parochus non potest per hebdomadam abesse a sua ecclesia, non petita, vel non obtenta licentia, etiam relicto vicario idoneo ab ipso ordinario approbato. — 31. Imo nec potest abesse ultra duos dies, si adsit constitutio episcopi prohibens parochis, ne ultra biduum sine sua licentia a propriis ecclesiis absint. — 32. Quinimo potest episcopus prohibere parochis sub pœna pecuniaria arbitraria, quæ tamen dimidiam non excedat, ne ultra biduum ab ecclesia sua possint abesse; non tamen id prohibere potest sub pœna excommunicationis lætæ sententiæ. — 33. Ubi autem non adsit talis constitutio episcopi, potest parochus ex causa sibi visa legitima per unum, vel alterum diem abesse, dummodo interim idoneum vicarium ab ordinario approbatum relinquat. — 34. Imo *Barbosa*, et alii docent, posse parochum sine licentia episcopi, ex causa sibi legitima visa, abesse per sex, aut septem dies; dummodo interim idoneum vicarium in illo episcopatu admissum pro administratione sacramentorum relinquat. — 35. Parochis possunt ordinarii aliquibus justis de causis, juxta Tridentini formam, licentiam concedere recedendi a parochiali ad aliquid tempus, modo ea utantur intra limites præscriptos a concilio Tridentino, sess. xxiii, cap. 1 *De reform.* — 36. Pro ordinariis, qui talem licentiam concedere possunt, veniunt etiam ordinarii episcopo inferiores, ut abbates, et alii similes habentes jurisdictionem et proprium territorium. — 37. Ordinarii possunt concedere parochis licentiam abessendi ad bimestre tempus ob quamcunque justam causam; veluti recreationis, aut visendi amicos, et hujusmodi. Ultra bimestre autem non possunt illam concedere, nisi ob aliquam gravem causam. — 38. Graves causæ, ob quas potest concedi parochis licentia abessendi ultra bimestre, sunt præcipue quatuor assignatæ a Tridentino, scilicet *Christiana charitas, urgens necessitas, debita obedientia, ac evidens ecclesiæ, vel reipublicæ utilitas*. — 39. Quid intelligatur per *Christianam charitatem*? — 40. Quid per *urgentem necessitatem*? — 41. Quid per *debitam obedientiam*? — 42. Quid per *evidentem ecclesiæ, vel reipublicæ utilitatem*? — 43. Parochis non licet causa studiorum a suis parochialibus ecclesiis post concilium abesse, nec episcopus licentias ad id concedere potest; illæque, si concessæ fuerint, non suffragantur. — 44. Nec episcopus potest uti opera parochi in visitatione, vel alio servitio suæ ecclesiæ, nisi pro tempore duorum mensium a concilio Tridentino permissorum. — 45. Item non potest parochus per episcopum occupari in sui, vel ecclesiæ cathedralis servitio, ut nempe sit vicarius, visitator, secretarius, fiscalis, etc. *Vide num. seq.* — 46. Parochus habens curam animarum, an possit esse vicarius generalis episcopi, vel capituli sede vacante? — 47. Parochus non excusatur a residentia propter officium inquisitoris. — 48. Parochus justa de causa absens, sive cum superioris licentia, sive absque, per aliquot dies, semper tenetur relinquere idoneum vicarium. — 49. Abesse non potest parochus, si episcopus licentiam denegat judicans minus æquam causam, licet de facto sit vera, et sufficiens, sed tunc potest habere recursum ad superiorem. — 50. Parochus obtinens licentiam abessendi fingendo causam justam, quam revera non habet, peccat mortaliter, et tenetur restituere fructus in tali absentia perceptos. — 51. Parochus absque legitima causa, et licentia non residens in sua parochia, præter culpam mortalem, quam incurrit (nisi modicitas temporis eum excuset) pro rata absentiam fructus non facit suos, et eos restituere tenetur. — 52. Restitutio hujusmodi fru-

etnum pro rata non factæ residentie amissorum, faciendæ est fabricæ ecclesiæ, vel pauperibus, nec obtineri potest compositio. — 53. Parochus restituere tenetur statim in conscientia huiusmodi fructus amissos ob non factam residentiam, etiam ante ullam iudicis sententiam. — 54. Parochus juris remediis, etiam usque ad privationem, compelli potest ad residentiam. — 55. Parochus non residens, etiam monitus, non est hodie ipso jure privatus parochiali. — 56. Ad privationem parochi ob non residentiam non est necessarium, quod prius procedatur per alias pœnas, nempe per censuras ecclesiasticas, ac sequestrationem, et subtractionem fructuum, aliaque juris remedia, sed relinquatur arbitrio episcopi, qui potest procedere ad privationem, tametsi illa temporum intervalla non fuerint observata. — 57. Præcedentia inter ipsosmet parochos, seu curatos ecclesiarum parochialium, sive sint sæculares, sive regulares, datur secundum prærogativam regulæ. — 58. Parochus indutus superpelliceo in processionibus præcedit omnibus rectoribus et presbyteris. — 59. Parochus in funeralibus non præcedit canonicis cathedralis, sed bene omnibus aliis presbyteris, qui non sunt de cathedrali. — 60. Parochus, sive curatus, aut sacrista cathedralis, etiam quod sint amovibiles, quando intervenit capitulum dictæ cathedralis, debent præcedere proprio parochio defuncti. — 61. Parochus amovibilis cathedralis, in processionibus debet incedere cum capitulo dictæ cathedralis super priores, plebanos et curatos perpetuos beneficiatos. — 62. Præcedentia in funeralibus debetur archipresbytero parochio ratione stolæ, et non archidiacono primæ dignitatis. — 63. Canonicis collegiatarum ecclesiarum supra parochum semper, et ubique competit præcedentia, etiam in associandis funeribus defunctorum propriæ ipsius parochiæ. Jus tamen faciendi officium circa corpus defuncti ad parochum in sua parochiali ecclesia spectat, ad num. 65. — 66. Parochus locum habet in funeribus a canonicis sine propria cruce, et sine consensu capituli incedentibus. — 67. Vicarius foraneus sedet primus in illis, quas ipse facit, congregationibus. — 68. Vicarius foraneus nullam habet præcedentiam super alios ipso antiquiores in clero ratione hujus officii. — 69. Parochus, tanquam caput ecclesiæ parochialis, thurificandus est ante dominum loci. — 70. Parochi tenentur per seipsos vel alios idoneos, si legitime impediti fuerint, diebus saltem Dominicis et festis solemnibus plebes sibi commissas pro sua et earum capacitate pascere prædicatione verbi Dei. — 71. Parochi, qui raro, aut nunquam concionem habent ad populum, peccant mortaliter etiam præcisâ gravi populi necessitate. Et si populus graviter indigeat prædicatione, peccant toties contra divinum præceptum, quoties populus graviter indiget ipsa prædicatione. — 72. Hinc graviter peccant parochi, si tribus mensibus totius anni discontinuis per se vel per alios non concionentur. — 73. Nec parochi officio suo satisfaciunt quoad Deum, prædicationes totius anni aliis committentes. — 74. Quamvis dum prædicat episcopus, silere debeant alii concionatores, illisque possit præcipere, ut eo tempore a prædicatione se absteineant. — 75. Possunt tamen parochi per se ipsos inter missarum solemniam sermonem habere, etiam quando episcopus ipse prædicat. — 76. Parochi si per se velint munus prædicationis obire, non debent impediri. Imo tempore Quadragesimæ possunt de mane in suis ecclesiis prædicare, non obstante consuetudine, quod in sola matrice, vel alio concionetur. — 77. Parochus per se ipsum concionanti minime licet prætextu cujuscunque paupertatis prætereundæ sibi præstari elemosynam solitam dari prædicatoribus ab universitate electis. — 78. Parochi prohibentur in suis ecclesiis admittere concionatores ab ordinario non approbatos, etiamsi prædicare vellet ali-

quis episcopus. — 79. Possunt tamen parochi dare licentiam alicui viro docto, et noto, etiam regulari, ut bis, vel ter concionetur in suis ecclesiis sine episcopi approbatione. — 80. Et a fortiori possunt, imo debent parochi concedere approbatis ab ordinario licentiam prædicandi in suis parochiis. — 81. Parochi non naturales Indiarum, sive sæculares, sive regulares sint, tenentur omnino habere apud se capellanum natalibus, et origine Indum pro confessionibus audiendis, et diebus festis hortationibus ad populum lingua vernacula habendis. — 82. Parochi in concionibus caveant ab allegatione doctorum et auctorum modernorum, præsertim viventium. — 83. Parochi utantur specialiter in concionibus catechismo Romano, maximasque utiles, et auditorum capacitati adequatas simpliciter, et clare explicant, ut populus libenter audiat, frequenter concurrat, et fructuose discadat. — 84. Parochi an, et quando teneantur præstare alimenta prædicatoribus? *remissive*. — 85. Alia ad rem ad n. 94.

(1. Parochus tenetur de jure divino residere in sua parochia: colligitur aperte ex concilio *Trid.*, sess. *xxiii*, *De reform.*, cap. 1, ubi sic expresse habet: « Cum præcepto divino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oves suas agnoscere, pro his sacrificium offerre, verbique divini prædicatione, sacramentorum administratione, ac honorum omnium operum exemplo pascere, pauperum, aliarumque miserabilium personarum curam paternam gerere, et in cætera munia pastoralia incumbere, quæ omnia nequaquam ab iis præstari, et impleri possunt, qui gregi suo non invigilant, neque assistunt, sed mercenariorum more deserunt, sacrosancta synodus eos admonet et hortatur, ut divinatorum præceptorum memores, factique forma gregis in iudicio et veritate pascant et regant. » Per quæ verba licet concilium loquatur de episcopis, tamen *ibidem* subjungit, et vult eadem omnino esse intelligenda etiam de parochis, ibi: « Eadem omnino, etiam quoad culpam, amissionem fructuum, et pœnas de curatis inferioribus, et aliis quibuscunque, qui beneficium aliquod curam animarum habens obtinent, sacrosancta synodus declarat, et decernit, » etc.

(2. Ex quibus verbis sic argumentari licet: Episcopi, et cæteri curati tenentur jure divino « oves suas agnoscere; » aliaque a concilio specificata munera obire; sed hæc præstare nequeunt illi, « qui gregi suo non assistunt, » id est personaliter non resident, ut dicit ipsummet concilium, *loc. cit.*, ibi: « Quæ omnia nequaquam ab iis præstari, et impleri possunt, qui gregi suo non invigilant, neque assistunt, sed mercenariorum more deserunt; » et sess. *vi*, *De reform.*, cap. 1, ibi: « Implere autem illud se nequaquam posse sciunt, si greges sibi commissos mercenariorum more deserant; ergo, » etc. Et hanc sententiam tenent Garcias, part. *iii*, *De beneficiis*, cap. 2, num. 16; Pirhing, lib. *iii* *Decretal.*, tit. *iv*, num. 11; Vallensis, *ibid.*, num. 1; Zæsius, *ibid.*, num. 2; Reiffenst., *ibid.*, num. 58; Bernardus Sannig, *De residentia parochor.*, cap. 1, num. 4; Navarrus, cap. 29, *Manuel.*,

num. 121, vers. *Ex quo obiter*; Lessius, lib. *ii* *De justit. et jur.*, cap. 24, dubitat. 29, num. 153; Barbosa, *De offic. et potest. episcop.*, part. *iii*, allegat. 53, num. 2, et *De offic. et potest. parochi*, part. *i*, cap. 8, num. 1, et super concil. *Tridentin.*, sess. *ii*; *De reform.*, cap. 1, num. 3, cum innumeris aliis citatis, Fagnan., lib. *iii* *Decretal.*, in cap. *Ex parte* 8, De clericis non residentibus, num. 25, ubi alios plurimos citat; et asserit hanc sententiam teneri ferme ab universa schola theologorum.

(3. Nec valet objicere, quod Papa sæpe sæpius dispensat in residentia episcoporum et parochorum, quod non posset facere, si eorum residentia esset de jure divino, cum Papa in iis, quæ sunt de jure divino, dispensare non possit, ex c. *Sunt quidam* 6, caus. 25, q. 1, cum similibus. Non valet, inquam, quia Papa in similibus casibus non dispensat proprie tollendo vinculum, quo episcopus seu parochus obstrictus est ad residentiam, sed justa et legitima existente causa, declarat vinculum illud cessare ob rationabilem causam, quæ supervenit, et parochum non teneri in aliquibus casibus residere, et Dei voluntatem esse, ut tunc non cogatur ad residentiam; et quando Pontifex id facit, Deus talem declarationem ita approbat, ut ab obligatione præcepti divini hominem ipso facto liberet. Unde Papa non dispensat, ut agens principale, sed ut agens instrumentale, seu ministeriale, quatenus ex officio, et cum auctoritate declarat esse justas causas, ob quas Deus relaxat obligationem; et ita Deus tunc, ut agens principale, tollit illam obligationem. *Vide verb. DISPENSATIO*, num. 20.

(4. Tum quia, ut notant Fagnanus, in *cit. cap. Ex parte*, num. 18 et 19; Pirhing., *loc. cit.*, num. 12; Reiffenst., *loc. cit.*, num. 11, et alii, concil. *Trid.*, *loc. cit.*, noluit definire hunc articulum, tanquam dogma fidei, alioquin enim disertis verbis eundem posuisset inter canones ad dogmata fidei pertinentes, prout moris est, non autem inter decreta reformationis; unde, si quis de facto affirmaret etiam pertinaciter, præceptum residentie episcoporum et parochorum esse tantum de jure positivo ecclesiastico, ipse non condemnaretur ut hæreticus. Et de facto Ecclesia neminem hactenus condemnavit, ex quo docuerit, vel affirmaverit etiam cum pertinacia, residentie præceptum esse tantum de jure positivo ecclesiastico; et tamen secus esset, si ejusmodi articulus esset ab Ecclesia definitus. C. *Sicut* 1, dist. 15; c. *Cum Christus* 7, De hæreticis, et docet S. Th., in 2-2, q. 4, art. 3; Fagn., *loc. cit.*, num. 19.

(5. Parochus residere tenetur, quamvis parochialem tenuem habeat. Barb., *De offic. et potest. episc.*, part. *iii*, alleg. 53, n. 70; et *De offic. et potest. parochi*, part. *i*, cap. 8, n. 4; et super conc. *Trid.*, sess. *xxiii*, *De reform.*, c. 1, n. 26; Rebuf., in *Tract. nominat.*, q. 8, n. 27; Valer. Reginald., in

Praxi fori pœnit., lib. *xxx*, n. 294, vers. *Si objices*, et alii passim.

(6. Item parochus residere tenetur, etiamsi in parochia remanserint tantum tres vel quatuor incolæ. Nicolaus Garcias, *De beneficiis*, part. *iii*, c. 2, n. 179; Armendar., in *Addit. ad recapitula. legum Navarrae*, lib. *ii*, tit. 23, lib. *ii*, § 2, sub tit. *Sed an parochi debeant residere?* n. 142; Barbosa, *De offic. et potest. paroch.*, *loc. cit.*, n. 4; et super *Trid.*, n. 27, et alii.

(7. Parochus, si quas habeat ecclesias unitas, residere tenetur in digniore; si vero non constet quæ sit dignior, in frequentiori; sed si una fuerit extra, et altera intra urbem, residere debet in ea, quæ est intra. Sic decisum fuisse referunt Garcias, *loc. cit.*, n. 179, in declarat. 14; Armendar., *loc. cit.*, n. 143; Barb., *De offic. et potest. parochi*, part. *i*, c. 8, n. 9.

(8. Unde, si populus dividatur, et una pars habitet in civitate, et altera extra, parochus residere debet in civitate. Garcias, *loc. cit.*, n. 179, in declaratione 15; Armendar., *loc. cit.*, n. 143; Barb., *loc. cit.*, n. 10. (9. Imo parochus tenetur residere prope ecclesiam in civitate, licet major pars parochianorum longe habitent in oppidis, succurrendo illis, qui longe habitant, secundum loci antiquam consuetudinem, per c. 4, sess. *xxi*. Sic decisum referunt Garc., *l. c.*, n. 179, in 20 declarat.; Armendar., *l. c.*, n. 248; Barbosa, in conc. *Trid.*, sess. *xxiii*, *De reform.*, c. 1, n. 46.

(10. Parochus habens parochiales duas unitas, perpetuo invicem æque principaliter, et non unam alteri accessorie, ambæque pares, ita ut una non sit dignior, et principalior altera, potest in qua maluerit, residere. Sic decisum referunt Garcias, *loc. cit.*, c. 2, n. 179, in 16 declarat.; Armendar., *loc. cit.*, n. 145; Barbosa, in conc. *Trid.*, sess. *xxiii*, c. 1, n. 39.

(11. Parochus habens ex legitima dispensatione parochialem ecclesiam cum canonicatu, residere debet in parochiali, cum prima, et præcipua debeat esse cura animarum, juxta constit. S. Pii V, incip. *Cupientes*, et percipere fructus præbendæ, solum ejus distributiones quotidianas perdit. Sic decisum fuisse referunt Armendar., *loc. cit.*, n. 135; et Barbosa, in conc. *Trid.*, *loc. cit.*, n. 40, subdentes, quod si canonicatus est in eodem loco, ubi parochialis est, potest utrique servire, et quotidianas distributiones percipere, citaturque Garc., *loc. cit.*, n. 179, in septima declaratione.

(12. Unde parochus residens in parochiali, quæ non longe abest a collegiata, in qua canonicatum obtinet, diebus ferialibus ad ecclesiam collegiatam accedere, et in ea divinis inservire potest, dummodo omnibus diebus, et horis suis, et congruis parochiali inserviat, et nihil prorsus relinquat ex debito servitio ipsius parochialis: sic decisum referunt Garc., *l. c.*, n. 179; in 8 declarat.; Armendar., *l. c.*, n. 136; Barb., in conc. *Trid.*, *loc. cit.*, n. 40.

(13. Parochus residere debet in loco, ubi sita

est ecclesia parochialis, etiamsi esset datus coadjutor ratione infirmitatis. Sacra. congr. Conc., apud Garciam, *loc. cit.*, n. 178, et Barbosam, in *Summa Apostolic. decis.*, verb. *Parochus quoad residentiam*, n. 1.

(14. Parochus, qui non habet domum propriam in loco, ubi residere tenetur, aliquam conducere debet. Sac. cong. Conc. apud Garciam, *loc. cit.*, n. 179, et Barbosam, *loc. cit.*, n. 2.

(15. Parochus non excusatur, quin intra parochiam residere debeat, quamvis non adsit commoda domus parochialis, et sit magna aeris intemperies, et retineat capellanum in parochia, et ipse accedat singulis diebus festis. S. cong. Conc., in *Sarzanen.*, 13 Nov. 1627.

(16. Parochus cogendus est habitare in domo ecclesiae, vel si ecclesia eam non habet, in propinquiori intra limites parochiae. S. cong. Conc., in *Fulginate.*, 19 Novembris 1718, et 13 Januarii 1720, in cuius casu nulla habita fuit ratio contrariae observantiae per annos 43, nec aetatis parochi, qui erat annor. 70. Quod si non habitaverit, tenetur ad restitutionem fructus de quibus in conc. *Trid.*, sess. xxiii, cap. 1, *De reform.* Sic Sac. congr. Conc., apud Garciam, *loc. cit.*, n. 4. Vide Fagnan., lib. iii *Decretal.*, in cap. *Exstirpandae*, § Qui vero, a n. 13 ad 16.

(17. Parochus, parochiali domo relicta, poterit in paterna, vel cognatorum domo intra fines parochiae habitare, si ex ea poterit residentiae muneri satisfacere. Possevin., tract. *De offic. curati*, c. 1, n. 7; Barbosa, *De offic. et potest. parochi*, part. 1, c. 8, n. 37, et alii passim. Imo Beja, part. iv, casu 21 sub fin.; Maranta, *Controv. Jur.*, respons. 29, n. 2 ad fin.; Ventrigl., tom. 1, adnot. 20, § 1, n. 2 et 4; Bonacina, tom. 1, *De onere resident.*, n. 2 et 4; Ricc., part. iv, dec. 41 per tot.; Diana, part. iii, tract. 4, resol. 156 in fin.; La Croix, lib. iii, part. 1, n. 745, et alii plures id sustinent, etiamsi talis domus sit extra fines parochiae, dummodo non distet ultra milliare Italicum.

(18. Parochus tenetur residere personaliter, et non alio modo satisfacit muneri suo, etiamsi populo per alium aequè bene, et forte melius serviatur. Unde parochus non satisfacit praecipuo residentiae, suaeque conscientiae, si resideat quidem personaliter in parochiali, sed totam curam relinquat capellano, nulla per se ipsum munia parochialia obeundo. Barb., super *Trid.*, *loc. cit.*, n. 47, et *De offic. et potest. parochi*, part. 1, c. 8, n. 41, cum aliis ibi citatis; Possevin., *De offic. curati*, c. 1, n. 10; Reiffenstuel, lib. iii *Decretal.*, tit. 4, § 3, n. 85; Engel, *ibid.*, n. 15, et alii. (19. Parochi enim cogendi sunt ad subeunda per se ipsos, et non substitutos ea munia, ad quae tenentur. Tolerandi autem, ut per substitutos suppleant in illis tantum casibus, in quibus expressis verbis canonum et decretorum concilii, permissum est eis, ut per vicarios coadjutores possint officio suo fungi. Sic censuit sac. cong. Conc., in *una Nullius*, 3 Jul. 1591, apud Garciam, *loc.*

cit., n. 53; Reif., *loc. cit.*, n. 85; Barb., in conc. *Trident.*, *loc. cit.*, n. 48. Residere enim, est ecclesiae deservire per se ipsum. C. *Quia nonnulli* 3, et cap. *Relatum* 4, *De clericis non residentibus*. Unde in c. *Exstirpandae* 30, *De praebend.*, § Qui vero, expresse sic statuitur: « Qui vero parochialem habet ecclesiam, non per vicarium (capellanum sive cooperatorem), sed per se ipsum illi deserviat, in ordine, quem ipsius ecclesiae cura requirit. » Vide Monacell., part. ii, tit. 16, formul. 2, n. 2.

(20. Potest tamen parochus pro meliori cura animarum, atque officiorum parochialium executione, et aliquali sua quiete unum, vel plures cooperatores habere, et ipsi, seu ipsis relinquere munera magis ardua, ut ire de nocte ad infirmos, peragere divina officia in ecclesiis filialibus distantibus, confessiones multas audire, et hujusmodi: dummodo simul ipsemet parochus, cessante justo impedimento, aliqua etiam munia pastoralia, praesertim principaliora, personaliter praestare non intermittat, et quando nominatim vocatur a parochianis, ad ipsos, praesertim infirmos, ire non recuset. Barbosa, *De offic. et potest. parochi*, *loc. cit.*, n. 41, cum aliis ibi citatis; Reiffenstuel, *loc. cit.*, n. 86, et alii passim, docetque hoc recepta consuetudo, « quae est optima legum interpretis. » C. *Cum dilectus* 8, *De consuetudine*.

(21. Parochi non possunt abesse a suis parochiis, neque per duos menses ipsis a concilio concessos, absque licentia episcopi. Garcias, *l. cit.*, n. 23; Armendar., *loc. cit.*, n. 155; Reiffenstuel, *loc. cit.*, n. 67; Barb., in *Summa Apostolic. decis.*, verb. *Parochus quoad residentiam*, n. 6; Fagnan., lib. iii *Decretal.*, in c. *Relatum* 4, *De clericis non resident.*, n. 32, qui omnes referunt, sacram congregationem Concilii censuisse, quod parochi non possunt sic abesse per duos menses, imo nec per hebdomadam absque licentia episcopi, quae, causa cognita, et in scriptis concedenda est. Et sic tenet etiam Piascius, part. ii, *Prax. episcop.*, c. 3, art. 3, n. 55; Lessius, lib. ii *De justitia et jure*, cap. 34, dubitat. 29, n. 259; Ugolin., *De offic. episcoporum*, c. 14, § 5, n. 2; Possevin., *loc. cit.*, c. 1, n. 11; Barbosa, *De offic. et potest. episcopi*, part. iii, alleg. 53, n. 96, et *De offic. et potest. parochi*, part. 1, c. 8, n. 55, et super conc. *Trid.*, sess. xxiii, *De reform.*, cap. 1, n. 67, cum aliis ibi citatis contra Navarr., in *Manual.*, cap. 25, n. 121, et alios apud Barbosam, *locis citatis*, existimantes in duobus mensibus a concilio concessis posse parochum ex justa causa abesse continue, vel divisim sine licentia episcopi.

(22. At veritas nostrae conclusionis clare patet ex verbis concilii, in cit. sess. xxiii, *De reformat.*, cap. 1, ubi dicit, quod quandocumque eos abesse contigerit, debere causam esse prius cognitam et probatam per episcopum, ibi: « Quandocumque eos causa prius per episcopum cognita, et probata abesse contigerit . . . discedendi autem li-

centiam in scriptis, gratisque concedendam ultra bimestre tempus, nisi ex gravi causa, non obtineant: » quae verba satis clare indicant, etiam pro primo bimestri a concilio concessa, non posse abesse sine licentia episcopi. Et idipsum declarasse sacram congregat. Conc., ad cit. c. 1, sess. xxiii *De reform.*, refert Gar., *loc. cit.*, n. 23. Aliamque talem declarationem refert idem Gar., part. ix, *De beneficiis*, c. 2, n. 295, asserens quod cum episcopus Abulensis de anno 1693, dictam sac. congreg. inter alia consulisset: « Secundo, an parochi possint abesse duos menses absque ordinarii licentia, ex causa, quae sibi videtur justa? » ut tradit Navarrus in *Manual.*, cap. 25, n. 121. Respondit: « Ad secundum, de licentia parochorum censuit congregatio eos minime abesse posse absque amplitudinis tuae (sive episcopi) licentia. » Sic ex ipso refert etiam Reiffenstuel, *loc. cit.*, n. 68.

(23. Imo ad hoc, ut parochi possint, etiam per bimestre a concilio concessum abesse, non sufficit licentia petita, nisi etiam fuerit obtenta, et in scriptis data. Ita Abbas, in c. *Relatum* 4, *De clericis non resident.*, n. 5; Fagnan. *ibid.*, num. 12; Reiffenst., *loc. cit.*, n. 74; et alii id desumentes ex verbis concilii, *loc. cit.*, ibi: « Discedendi autem licentiam in scriptis, gratisque concedendam, » etc., ex quibus patet, quod non sufficit licentiam illam duntaxat peti, sed oportet, eam etiam concedi, et quidem in scriptis.

(24. Si autem parochus postulanti praelatus seu episcopus renuerit licentiam concedere, possit haberi recursus ad superiorem illius praelati, seu episcopi, et subsistente rationabili causa, posset idem superior compellere praelatum inferiorem ad eam licentiam concedendam, prout censuit sac. congreg. Conc., ut referunt ac tenent Fagnan., *loc. cit.*, n. 13; Reiffenst., *loc. cit.*, n. 74; Garcias, part. iii, *De beneficiis*, cap. 2, n. 37 et seq.; et alii.

(25. Occurrente tamen causa aliqua gravi, et necessaria subito abscedendi, quae tantam celeritatem requirat, ut non patiarum dilationem, seu sit periculum in mora petendi et expectandi licentiam, tunc parochus, relicto idoneo vicario, discedere poterit absque praehabita licentia ordinarii, quia necessitas non habet legem. C. *Quoniam* 1, q. 7; c. *Sicut* 11, dist. 1, *De consecrat.*; cap. *Consilium* 2, *De observat. jejunior.*; c. *Omnes* 1, *De feriis*, c. *Consulisti* 3, *De celebrat. Missar.*; c. *Quod non est licitum* 4, *De regul. jur.* Ita tamen, ut hujusmodi parochus, quamprimum poterit, teneatur certiorare ordinarium de tali suo discessu, atque necessitate urgente, ut is de causa cognoscat, et licentiam concedat, nisi sit brevi reversurus. Abbas, *loc. cit.*, n. 6; Fagnan., *loc. cit.*, n. 14, 33 et 45; Garcias, *loc. cit.*, n. 34, et alii passim. Et sic declarasse sac. congregat. Conc. referunt Garcias, *loc. cit.*, n. 34; Barbosa, in *Summa Apostolicar. decis.*, verb. *Parochus quoad residentiam*, n. 9.

(26. Parochus non potest abesse a sua pa-

rochia, etiam relicto in ea idoneo vicario approbato cum congrua mercede, ut doceat in civitate grammaticam, etiamsi non inveniretur alius idoneus ad legendum, et ipse singulis diebus festis ad suam ecclesiam accedere vellet. Sac. congregat. Conc., testibus Gonzalez, *Ad regul.* 8; *Cancellar. gloss.* 6, n. 235; Barbosa, *loc. cit.*, n. 12, et *De offic. et potest. episcopi*, part. iii, alleg. 53; n. 76; Armendar., *loc. cit.*, n. 134. (27. Parochus autem habens in civitate suam ecclesiam, potest inibi in publica universitate sacram Scripturam legere, ita tamen, ut cura animarum per ipsum exercenda nihil detrimenti patiatur. Sac. cong. Conc., apud Sellium, in *Selectis canonic.*, c. 18, n. 25; et Barbosam, *loc. cit.*, in *Summa*, n. 17.

(28. Parochus ex alio loco oriundus non potest propter intemperiem aeris extra parochiam habitare, quamvis in ea relinquat vicarium approbatum. Sac. cong. Conc., testibus Zerola, in *Praxi episcop.*, part. i, verb. *Residentia*, § 7; Barbosa, *loc. cit.*, n. 13; Armendar., *loc. cit.*, n. 132. Nisi accedat ordinarii consensus ex justa causa, *ibid.*, n. 180.

(29. Parochi tempore pestis residere omnino tenentur in suis parochialibus; possunt tamen per alium idoneum ministrare parochianis suis peste infectis sacramenta baptismi et poenitentiae, et si non resederint, contra eos procedendum est, servata forma, c. 1, in fine sess. xxiii, *De reform.*; Sac. congr. Concil., in *Mediolanen.*, 10 Octobr. 1576; apud Barbosam, *loc. cit.*, in *Summa*, n. 16; Bened. XIV, *De synod. dioc.*, lib. xiii, c. 19, § 2, *nov. edit.*

(30. Parochus non potest per hebdomadam abesse a sua ecclesia, non petita, vel non obtenta licentia, etiam relicto vicario idoneo ab ipso ordinario approbato. Sacra congregat. Conc., apud Garciam, *loc. cit.*, n. 23, in tertia declarat.; Armendar., *loc. cit.*, n. 157; Barbosa, *loc. cit.*, in *Summa*, n. 11, et *De offic. et potest. parochi*, *loc. cit.*, n. 56.

(31. Imo nec potest abesse ultra duos dies, si adsit constitutio episcopi prohibens parochis, ne ultra biduum sine sua licentia a propriis ecclesiis absint; tunc enim parochi, etiam stante causa rationabili, et constituto idoneo vicario, non possunt ultra biduum abesse sine licentia ordinarii; Reiffenst., *loc. cit.*, n. 84, et alii passim. Valet enim constitutio episcopi, ne parochi possint abesse ultra duos dies sine licentia, ut declaravit sac. congregat. Conc., apud Garc., *loc. cit.*, in n. 23, in 1 declaratione; Barbosam, *loc. cit.*, in *Summa*, n. 6, et *De offic. et potest. parochi*, *loc. cit.*, n. 57; Armendar., *loc. cit.*, n. 155. (32. Quinimo potest episcopus prohibere parochis sub poena pecuniaria arbitraria, quae tamen dimidiam non excedat, ne ultra biduum ab ecclesia sua possint abesse. Non tamen id prohibere potest sub poena excommunicationis latae sententiae: sic declaravit sac. cong. Conc. ad cit. sess. xxiii, c. 1, *De reform.*, testibus Garc., *loc. cit.*, n. 23, in 2 declaratione;